

Незважаючи на всі вищезгадані документи, сьогодні дискримінація осіб з обмеженими можливостями все ще продовжується та позбавляє багатьох із них права на освіту. В сучасних умовах існує нагальна потреба у роз'ясненні сутності поняття інклюзивної освіти та стратегій її реалізації на практиці.

Список використаних джерел

1. UNESCO. Convention against Discrimination in Education. Paris: UNESCO, 1960. 15 p. URL: <https://www.unesco.org/en/legal-affairs/convention-against-discrimination-education>
2. UNESCO. World Declaration on Education for All and Framework for Action to Meet Basic Learning Needs. Paris: UNESCO, 1990. 35 p.
3. UNESCO, Spain Ministry of Education and Science. The Salamanca Statement and Framework For Action of Special Needs Education. Paris: UNESCO, 1994. 47 p.
4. UNESCO. World Education Forum, Dakar, Senegal, 26-28 April 2000: Final Report. Paris: UNESCO, 2000. 83 p.
5. UNESCO. Education 2030 Incheon Declaration And Framework for action towards inclusive and equitable quality education and lifelong learning for all. Paris: UNESCO, 2015. 76 p. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000233813>
6. United Nations. Convention on the Rights of the Child. New York, United Nations, 1989. 15 p. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child>
7. United Nations. Convention on the Rights of Persons with Disabilities and Optional Protocol. New York, United Nations, 2006. 37 p. URL: <https://www.un.org/disabilities/documents/convention/convoptprot-e.pdf>

Ірина Секелик,
спеціаліст вищої категорії,
старший вчитель,
вчитель англійської мови
Тернопільського ліцею №21-
спеціалізованої мистецької школи
імені Ігоря Герети

ОСОБЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Інклюзивна освіта – це виклик сьогодення. В умовах воєнного стану значно зросла кількість дітей, які потребують особливих умов навчання, психологічної підтримки та індивідуального супроводу. Окрім того, чи не у кожному закладі середньої освіти навчаються учні із особливими потребами та обмеженими можливостями. Виникає потреба інтегрувати таких дітей у соціокультурне середовище, де вони будуть почувати себе вільно і невимушено у спілкуванні зі своїми однолітками та отримують якісну освіту. То ж як забезпечити якісну інклюзивну освіту в Україні?

Перш за все, це кропітка праця педагогів, які повинні вміти організувати навчання так, щоб тема на уроці була засвоєна кожною дитиною, незалежно від

її здібностей чи особливих потреб. Присутність у класі дитини з особливими потребами змінює діяльність учителя на уроці, який повинен проводити різні види діяльності:

- індивідуальна робота учнів з використанням дидактичних, роздаткових та медіа матеріалів;
- робота в парах та групах;
- безпосередня робота з учнями з особливими потребами.

Введення парної організаційної форми на різних етапах процесу засвоєння, що реалізується на уроці, дозволяє підвищити ступінь завершеності в реалізації кожного етапу уроку і включити більшу кількість учнів у навчальний процес. Тим самим зростає число навчальних ситуацій, в яких завдяки переведенню частини дій в мовні фази засвоєння, учні можуть запам'ятати навчальний матеріал більш усвідомлено й успішно [2, с. 29].

Проведення в життя ідеї інклюзії, зміна освітньої практики відповідно до принципів інклюзії – завдання складне. Ідея включення вимагає від нас не тільки «включити», але і «включитися» [1, с. 16] в процес взаємодії з іншими, навчитися бути відкритими для спілкування, бачити необхідність своїх змін, вміти прийняти особливості й відмінності інших людей.

Головною метою інклюзивної освіти є те, що діти з особливими потребами опиняються в одному соціальному середовищі з дітьми, які не мають обмежень, спілкуються та навчаються разом. Відповідно до цього, діти з особливими потребами набувають широкого соціального досвіду, встановлюють контакти з різними людьми, формують свої уподобання та навички, знаходяться у середовищі, відмінному від їхньої сім'ї.

Не менш важливе місце у здобутті якісної інклюзивної освіти займає соціально-психологічна служба навчального закладу, а саме: практичний психолог, соціальний педагог та логопед. Вони володіють детальною інформацією про захворювання дитини та його наслідки, потенційні можливості, навички та здібності дитини з ООП. Соціально-психологічна служба проводить корекційні заняття (КРЗ) з дітьми з особливими потребами, як додаткові послуги після свого робочого часу, уклавши договір. Кількість таких годин прописується в індивідуальній програмі розвитку дитини (ІПР).

Практичний психолог перший звертає увагу на специфічні прояви у поведінці дитини та, як наслідок, у її подальшому розвитку. Відповідно до цього, для корекційних занять психолог розробляє справи, які будуть підходити конкретній дитині.

Рівень розвитку дитини, її потенційні можливості для засвоєння знань та поведінкові фактори є підґрунтям для розробки індивідуальної програми навчання (адаптованої чи модифікованої). Вона розробляється педагогом разом з асистентом вчителя та соціально-психологічною службою з метою визначення подальших стратегій навчання та розвитку дитини з особливими освітніми потребами.

Однак, великою проблемою для навчання дітей з ООП у закладах середньої освіти є те, що батьки, маючи право вибору місця навчання для своїх дітей, не враховують нозологію дитини. Відповідно до цього, такі діти часто не

можуть навчатися у великих класних колективах. Навіть за наявності асистента вчителя такі учні не можуть сконцентрувати свою увагу на уроці та засвоїти навчальний матеріал відповідно до адаптованої чи модифікованої програми. Поведінкові норми також бажають кращого, що нерідко заважає іншим учням здобувати якісну освіту. Тому, доцільно було б у закладах середньої освіти створювати окремі класи для навчання дітей з ООП, з кількістю 8-10 учнів, які б успішно засвоювали навчальний матеріал на своєму рівні.

Підсумовуючи дану тему, варто зазначити, що інклюзивна освіта в Україні потребує вдосконалення та розвитку, залучення не лише теоретиків, а й спеціалістів-практиків, які працювали з дітьми з особливими потребами та на власному досвіді знають, що потрібно робити для покращення інклюзивної освіти.

Список використаних джерел

1. Зброєва Н. Б. Готовність педагога до інклюзивної освіти. (До постановки питання). *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Сер.: Психолого-педагогічні науки*. 2012. № 7. С. 15–18.
2. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів: навчально-метод. посіб. К.: АТОПОЛ, 2010. 96 с.

Тетяна Каменчук,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
лабораторії психологічного супроводу дітей
з особливими освітніми потребами
Українського науково-методичного центру
практичної психології і соціальної роботи НАПН України, м. Вінниця

ІНКЛЮЗИВНІ ПІДХОДИ В РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО МАРШРУТУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Враховуючи воєнний стан в Україні пріоритетним залишається створення безпечних умов навчання дітей з особливими освітніми потребами. На рівні держави проблему охорони здоров'я і безпеки життєдіяльності розглядають як одну з базових. Сутність її полягає у забезпеченні гарантованого захисту життя та збереженні здоров'я кожного громадянина. Передовсім головним адресатом є дитина, а держава створює відповідні умови для її повноцінного зростання. Саме тому найважливіше завдання в освіті сьогодні – це визнання пріоритету охорони життя, збереження, зміцнення і формування фізичного, психічного, соціального та духовного здоров'я, стимулювання виникнення адекватних реакцій на різноманітні чинники ризику. Виключення не складають діти з особливими потребами. Інклюзія, як процес забезпечення умов навчання дітей з різноманітними особливостями в розвитку, мають пріоритетне спрямування.

Цілеспрямована педагогічна робота щодо виховання у дітей з особливими потребами почуття особистої безпеки, формування елементарних навичок самозахисту в навколишньому середовищі передбачає: ознайомлення з